

UNA HISTÒRIA COMPLICADA, ENCARA 30 ANYS DESPRÉS

GUILLERMO CHISMOL

VALÈNCIA, L'HORTA

Resum: *El següent article versa sobre un moment molt complicat i polèmic de la història del nostre poble. Aquesta etapa que narrarem és la Transició valenciana. Intentarem fer un recull dels fets més destacables entre el 1977 i el 1982. Intentant fer-ho de la forma més neutra sabent que el tema és molt complex.*

Introducció

Abans de presentar la narració de fets, haurem de fer una breu introducció que aclarisca quins han sigut els símbols del nostre País. Primer, hem d'afirmar que el Regne de València mai va tindre bandera, ja que aquest estava aleshores integrat a la Corona d'Aragó.

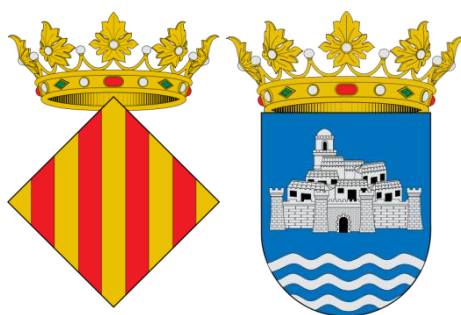
Un referent que sí es va tindre a partir de l'arribada de Jaume I va ser el que s'ha anomenat "el Penó de la conquesta". Aquest Penó probablement va ser hissat pels andalusins valencians per indicar la seua rendició a Jaume I durant la conquesta feudal de la ciutat de València. Està fet de tres tires

cosides de drap tosc, de color blanc sobre el qual s'hi pintaren 4 barres roges. Amb el pas dels segles les franges blanques es van anar engroguint pel pas del temps, la qual cosa li donava un aspecte de Senyera Reial.

Imatge extreta de Viquipèdia baix Creative Commons

El que sí va tindre el Regne de València varen ser dos escuts, que veiem baix d'aquestes línies. El primer (el de l'esquerra) va ser utilitzat com escut de la ciutat i del Regne de València des de la segona meitat del segle XIV. No obstant, el primer escut que es va utilitzar va ser aquest altre de la dreta que no perdrà totalment la seua vigència fins al segle XVIII.

Imatges extretes de Viquipèdia baix Creative Commons

La ciutat de València, partint del Penó de la Conquesta, adaptarà aquest com a insígnia de la ciutat utilitzant una franja blava. El Mestre Racional, l'any 1545, ja deixa un escrit on reflecteix la presència del color blau a la bandera de la ciutat: *"tella d'or ample pera la corona de la dita bandera ab tafatà de grana i blau"*. Als portolans del segle XV ja hi havia representacions de la bandera de la ciutat amb blau.

Exemple de la bandera encomanada pel Mestre Racional. Imatge extreta de Viquipèdia baix Creative Commons

Durant tota l'Edat Moderna, en què el nostre País roman amb Furs propis, mai es va crear una bandera pel territori valencià. No es va crear mai perquè a l'època els territoris no tenien banderes pròpies, solament en tenien els reis, els nobles o les ciutats. A l'Edat Mitjana les viles reials seguien les quatre barres roges sobre fons groc, símbol de la monarquia. Els senyorius tenien per bandera pròpia la creu de Sant Jordi, estendard de la noblesa. La ciutat de València tenia el privilegi de poder seguir bandera pròpia, que va ser la que figura a dalt, amb modificacions en cada època. La bandera s'hissava a les Torres dels Serrans.

Així acabariem el recorregut històric per les banderes del nostre País fins que el nacionalisme va reviscolar de la mà del romanticisme ja a l'Edat Contemporània. A partir d'ací, les banderes proposades per uns i altres són moltes. A la Guerra Civil s'utilitzen diversos símbols per part dels republicans, des de l'adopció del blau (cartell) com la continuació de les quatre barres nues.

La bandera amb blau comença per part de certs sectors a intentar ser popularitzada com a senyera de tot el País. No obstant això, amb la ràpida

victòria franquista mai aplegarà a ser una bandera que represente a la totalitat dels habitants del País. Al 1939 es prohibeixen tot tipus de banderes que no siguin la roig i groga espanyola. La senyera de la ciutat de València va ser prohibida i es vigilava el fet que ningú la hissara en Falles sota multes de presó per a la Junta Central Fallera.

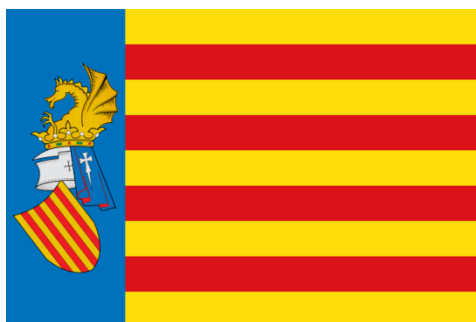
Amb la caiguda de la dictadura la societat valenciana, com ja explicarem, viu un frenesí organitzatiu i reivindicatiu. Hi havia una incipient batalla per quins anaven a ser els símbols nacionals si un dia es podia abastir l'autonomia. La disputa estava servida entre els que reclamaven la bandera blava amb blau com a símbol de tot el territori i aquells que la rebutjaven per considerar el fruit d'una manca de fidelitat històrica; defensant la quadribarrada nua, aquests seran acusats de catalanistes. El conflicte serà encara més dur a Castelló, on la bandera amb blau costarà molt que s'accepte. Sols gràcies a la contrapartida d'estar la província de Castelló sobre-representada a les Corts Valencianes serà admès el seu ús institucional. A la província d'Alacant, el secessionisme envers València va ser també un element important.

Amb aquest panorama, Josep Lluís Albinyana, membre del PSPV i President electe del Consell Preautonòmic del País Valencià, es decantarà per fer servir el terme "País Valencià" i no el de "Regne de València", acceptant la terminologia de l'esquerra. A més, confeccionarà una bandera pròpia pel Consell que a la fi anava destinada a ser la del País. Intenta, fent-la nova, que siga una bandera amb el major consens possible, però prompte veurem com això no va a ser així.

Bandera del Consell Pre-autonòmic amb l'escut del Consell sobre la Senyera històrica del País Valencià. Imatge extreta de Viquipèdia baix Creative Commons

Davant les crítiques que va rebre la bandera confeccionada pel Consell presidit per Albinyana, es van cercar noves opcions. Quan el procés estatuari s'estanque, la Unión de Centro Democrático (UCD) i el Partit Socialista del País Valencià (PSPV) es reuniran a Benicàssim per tractar de desbloquejar la situació i proposaran aquesta bandera que serà un intent d'agradar tant a les postures regionalistes en favor del blau com a aquells que reclamaven l'escut del Consell dins la bandera del País.

Aquest intent d'apropament de les diferents postures mai serà oficial al no ser aprovat l'Estatut de Benicàssim a Madrid. Imatge extreta de Viquipèdia baix Creative Commons

Finalment, la bandera que es va aprovar juntament a l'estatut al juliol de 1982 va ser aquesta altra que figura baix.¹

¹ Viciano, Pau. *El Regne Perdut*. Afers, 2005.

Desenvolupament

Una vegada fet un repàs a les banderes del País Valencià, estem en condicions d'encetar la narració del que va ser la Transició al nostre País amb la Batalla de València.

Els darrers anys de la dictadura franquista varen suposar un gran esclat de reivindicacions socials, sindicals i polítiques per al País Valencià. Moltes voltes la pura realitat va superar als que haurien d'haver sigut actors polítics.

Els referents nacionals valencians de la Transició són, per la dreta, Unió Democràtica del País Valencià (UPDV) i, per l'esquerra, el Partit Socialista Popular, el Partit Socialista del País Valencià, entre d'altres. UDPV, després del fracàs a les eleccions del 1977, desapareixerà. Alguns militants com Lluís Monrabal s'integraran a la Unión de Centro Democrático (UCD) i tot el sector valencianista desapareixerà de la vida política. En aquest episodi mor el nacionalisme conservador valencià i solament perviurà el d'esquerres. Amb contades i marginals excepcions.

A més a més, al 1978, es celebra a Alacant el Congrés dels Socialistes del País Valencià. Els diferents sectors socialistes decideixen conformar una ampla aliança, que segons Joan Lerma (Secretari General del PSPV, en aquells moments) està feta "amb una gran generositat per part de tots". Amb la integració del PSPV dins del Partido Socialista Obrero Español (PSOE) ja no serà autònom. És a dir, la seua direcció ja no estarà mai més

al nostre País, sinó que els dirigents del PSPV hauran de retre comptes a l'Executiva Federal del PSOE.

Per la seua banda, UCD, a les eleccions de 1977 obté 164 diputats i passarà de coalició a partit. En aquest trànsit; Francesc de Paula Bruguera, destacat valencianista liberal, abandonarà la UCD i passarà al grup mixt del Congrés de Madrid. Bruguera fundarà al País Valencià el Partit Nacionalista del País Valencià (PNPV), que apostava per una recuperació nacional.

El PNPV fracassarà perquè mai arribarà a tindre força, no passarà dels 80.000 vots arreu del País. Per l'altre costat tota la gent d'esquerres que seguia doctrines fusterianes en clau de recuperació nacional varen quedar massa distanciats de la població, com a elits intel·lectuals del País que eren. No podrà bàsicament perquè no compta amb els mitjans. Hem de pensar que l'aparell de l'estat continua sota control franquista. Des de les diputacions manegen tota la burocràcia i els cossos de seguretat. Com a exemple tenim la Diputació de València presidida entre 1975 i 1979 per Ignacio Carrau Leonarte, membre de Falange Española i del Movimiento Nacional². A més, no hi ha cap ens comunicatiu que pugua enllaçar la gent que té unes sensibilitats d'aquest tipus, puix aquestes persones mai eixiran als noticiaris i són marginades per la premsa majoritària³. Per últim, hem de pensar que en pocs anys el carrer començarà a bullir amb una gran agitació arreu de tot aquest tema.

Açò últim es va produir amb una campanya orquestrada des de la UCD, Unió Regional Valenciana (que es definien com regionalistes conservadors), Las Provincias i el Grup d'Acció Valencianista (que serà un grup amb una

² Cucó, Alfons. *El roig i el blau: la Transició democràtica valenciana*. València: Tàndem, 2002.

³ Albinyana, Josep Lluís. *Transició al País Valencià*. Congrés Pensar València. Congrés Pensar València. Primera Edició. València: Bloc d'Estudiants Agermanats, febrer de 2013.

gran presència al carrer)⁴. Així el nacionalisme mai va poder aplegar a les festes tradicionals, el futbol... aquests quedaran baix la influència de la dreta. Eixos camps comencen a ser terreny fecund per a la dreta antinacionalista.

El 10 d'abril de 1978 es constitueix el Primer Consell Preautonòmic del País Valencià. Sent Josep Lluís Albinyana, del PSPV, triat President del Consell. Un Consell buit de competències, que va topar de seguida amb les diputacions que encara romanien sota control dels poders franquistes⁵. En eixe moment, davant l'oposició de les diputacions, la figura que naixerà com company d'Albinyana serà Manuel Broseta. Broseta havia militat a l'antifranquisme a la Taula de forces polítiques i sindicals del País Valencià i després acabaria en el seu viratge polític a les files d'UCD⁶.

Després del desastre electoral de la UCD al País Valencià, aquesta entra al joc de la Batalla de València. Adonant-se que estaven desprovistos d'eines per apropar-se a sectors "valencianistes" conservadors de la societat, jugaran a associar el nacionalisme valencià a una por envers Catalunya⁷. A més, contactaran amb un home que tenia una gran estima política com era Emili Attard. Quan el senyor Attard entra en política, el blaverisme es farà seriós i tindrà la pretensió d'aplegar a controlar les institucions, al mateix temps haurà de posar-li fre o fer minvar totes les actituds del que eren les seues bases, especialment del GAV.

La dreta valenciana regionalista seguirà amb aquesta estratègia de confrontació entre valencià i català. És la base de la campanya per destruir

⁴ Albinyana, Josep Lluís. *Transició al País Valencià*. Congrés Pensar València. Primera Edició. València: Bloc d'Estudiants Agermanats, febrer de 2013.

⁵ Soler, Llorenç. *Del Roig al Blau. La Transició valenciana* [Vídeo]. València: Universitat de València, 2004.

⁶ Mira, Eduard. *De impura natione: el valencianisme, un joc de poder*. Eliseu Climent Editor, 1986.

⁷ Íbidem.

el nacionalisme⁸. Desplacen la normalització de la llengua. Jose Ramón Pin Arboledas, de la UCD, reconeix obertament que la promoció del valencià mai va ser un tema de la seua preocupació.

Bruguera planteja a Madrid una esmena a la constitució espanyola per poder incloure al País Valencià dins de les nacionalitats històriques i que tindrien una autonomia reglada per l'article 151 de la Constitució Espanyola. L'article diu que qualsevol territori on s'haja aprovat un estatut o qualsevol territori que haja perdut els seus furs per acte de guerra, té dret a reclamar l'autonomia. Ell va ser l'únic diputat valencià que va presentar i donar suport a l'esmena, i per tant, no es va aprovar.

Al gener de 1979 la UCD envia, a València, a Fernando Abril Martorell com a representant regional, perquè intentara restaurar la pau social i fer forta la UCD al nostre País. Abril aplegarà a afirmar que s'ha de "extirpar el catalanisme al País Valencià perquè és un càncer". En aquest moment, Emili Attard quedarà relegat de la primera plana de la UCD valenciana.

Mentrestant, Broseta se sumarà a la UCD al costat d'Abril. Broseta li ofereix a Albinyana la possibilitat que siga ell qui estiga al front d'aquest projecte, però Albinyana el rebutja. El President té una línia roja, la llengua, que es plasmarà quan el conviden a signar un manifest a favor de la unitat de la llengua valenciana, com diferenciada de la catalana. Ell es nega, cosa que des d'aleshores empraran determinats sectors per tal de desestabilitzar-lo, acusant-lo de "catalanista"⁹.

En eixe moment el sector democràtic històric valencià perd una peça fonamental. Broseta havia fet discursos amb tesis catalanistes. Havia sigut company de tots els socialistes històrics que ja en temps de Franco feien

⁸ Cucó, Alfons. *El roig i el blau: la Transició democràtica valenciana*. València: Tàndem, 2002.

⁹ Soler, Llorenç. *Del Roig al Blau. La Transició valenciana* [Vídeo]. València: Universitat de València, 2004.

activitats per la llengua, etc. Broseta era un gran polític, com afirmen tots els seus companys de l'època (Eliseu Climent, Josep Lluís Albinyana, etc.). Segons Eliseu Climent (ACPV) i el propi Albinyana, la UCD aplegarà oferir-li a Albinyana el comandament del blaverisme, fins i tot arribant a oferir-li diners¹⁰.

En aquest moment serà en el que Broseta, Abril i Reyna es posaran al capdavant de les tesis de la dreta regional valenciana i dotaran al moviment de programes més seriosos i sobretot, de recursos econòmics. Tots ells intentaran crear un moviment seriós per contrarestar el poder de l'esquerra l'època vist a la gran manifestació de 1977 per "La llibertat, l'amnistia i l'Estatut d'Autonomia", l'èxit electoral de les esquerres al País Valencià, entre altres fets¹¹.

Des del GAV, Maria Dolores Garcia Broch i molts altres militants reconeixen que UCD els estan utilitzant, però també són conscients que la UCD és el millor megàfon amb què podien somniar per aplegar al major nombre de persones de la societat valenciana.

En aquest panorama s'apleguen a les segones eleccions generals l'1 de març de 1979. Els resultats es tornaran a repetir sense canvis pràcticament. En aquests moments, Albinyana recorre el País amunt i avall, anirà per tots els municipis del País reclamant entrar com a Comunitat Autònoma per l'article 151. EL 90% dels municipis el recolzaran (inclús molts controlats per forces que venien de les estructures franquistes)¹².

En aquestes circumstàncies, comença la violència. La bandera Preautonòmica de l'Ajuntament és cremada totes les setmanes sistemàticament. L'alcalde de València és agredit. Els cotxes amb adhesius

¹⁰ Íbidem.

¹¹ Cucó, Alfons. *El valencianisme polític, 1874-1936*, Catarroja, Ed. Afers SL., 1999.

¹² Albinyana, Josep Lluís. *Transició al País Valencià*. Congrés Pensar València. Primera Edició. València: Bloc d'Estudiants Agermanats, febrer de 2013.

amb les sigles "PV" són destrossats. Els intel·lectuals són víctimes de violència a les seues cases. Les processions cíviques del 9 d'octubre es varen convertir sistemàticament en atacs als polítics d'esquerreres. L'estàtua de Vicent Andrés Estellés es destruïda a Burjassot. Albinyana a afirmar al Congrés de la Universitat de València *Pensar València* que "el Governador Civil de València no va protegir als càrrecs públics triats per la ciutadania"¹³.

Eliseu Climent, parlant d'açò afirma que el diari *Las Provincias* "aplegarà a justificar l'atemptat contra Fuster". *Las Provincias* aconseguirà en aquest moment crear opinió, es va manifestar com un òrgan d'opinió molt important. També, cal destacar com ho va fer Albinyana, a *Pensar València*, "el canvi radical que sofreix *Las Provincias* passant de publicar al 1997: "Hoy día del País Valenciano" a una línia contra tot allò que defensara els interessos dels valencians i summament servil amb UCD".

Albinyana i els consellers socialistes deixaren el consell perquè es va tornar ingovernable pel clima polític. S'especularà a partir d'ací amb el fet que probablement el PSPV va deixar caure a Albinyana, que s'havia convertit en una persona incòmoda. Joan Lerma aplegarà a admetre que Albinyana roman sense cap recolzament i anirà a protegir-se als sectors més nacionalistes del País.

Després de l'eixida del PSPV, al gener de 1980, Enric Monsonís (UCD) assumeix la Presidència del Consell Preautonòmic. Monsonís s'encarregarà de portar a terme l'estatut i culminar el procés. Ell afirmarà que es va decidir per anar pel 143 perquè en eixe cas es decidia al Congrés dels Diputats on la UCD tenia ampla majoria i afirma que mai haguera anat pel 151 perquè en aquest cas deuria haver-se redactat l'Estatut al Plenari de

¹³ Soler, Llorenç. *Del Roig al Blau. La Transició valenciana* [Vídeo]. València: Universitat de València, 2004.

Representants, on PSPV i el Partit Comunista del País Valencià (PCPV) tenien majoria.

Des de la UCD, havia por de portar el procés pel 151 i que degut als problemes amb la simbologia el referèndum fóra contrari i hi haja que esperar altres cinc anys per poder tornar a presentar el procés. Joan Fuster aplega a dir que "no serà que allò que pretenen Carrillo i González és presidir la processó del Corpus?". Fent referència a que Santiago Carrillo (PCE) i Felipe González (PSOE) varen donar el seu vist i plau a anar pel 143 i els seus partits al País Valencià, segons Fuster, no varen batallar tot allò que hagueren pogut per redactar ells l'Estatut d'Autonomia.

Després del colp d'estat del 23 de febrer de 1981, el PSPV retorna a les negociacions al Consell. És el moment del procés de Benicàssim al març de 1981, a la Pasqua, on es tanca la comissió redactora de l'Estatut (entre PSPV i UCD). En les transferències de competències tots estaven d'acord. Un problema són les províncies, ja que hi ha moltes forces de Castelló (a Castelló acabarà acceptant el blau a canvi d'una sobre representació a les Corts Valencianes) i, sobretot, Alacant que té una gran resistència en certs sectors a tot allò que siga valencià.

Per últim, òbviament el problema més greu serà l'identitari. A la fi, els representants reunits a Peníscola acordaran el terme País Valencià i la bandera amb blau per a tot el País. Però en el tràmit entre els pactes a Peníscola i l'arribada a Madrid. la UCD, segons Vicent Soler (PSPV), es comportà d'una manera deslleial i porta al congrés el terme "Regne de València". La proposició estatutària es rebutjada per 161 vots en contra, 151 a favor i 9 abstencions. No es podia concebre legalment que dins de l'Estat Espanyol hi haguera un altre regne.

Així, tot el procés estatutari ha de tornar a la Comissió d'Estatuts. En aquest context (on, segons Eliseu Climent, ja hi ha una gran rebaixa de les

aspiracions valencianistes) Emili Attard crearà el terme de "Comunitat Valenciana". D'esta forma, com die Vicent Soler: "sent la dreta minoritària al País Valencià són capaços d'imposar tots els seus símbols nacionals". Eliseu Climent aplegarà a afirmar que haguera preferit el terme de Regne de València per sobre el de Comunitat.

Hèctor Villalba des de la UCD admet que a pesar de tot allò que es va poder aconseguir en el 143, "hui en dia la nostra comunitat està per baix de les comunitats de primer ordre, situant-nos en el *pelotón de los torpes*".

El 10 de juliol de 1982 es aprova l'Estatut del País Valencià amb 250 vots a favor, 14 en contra i 15 abstencions a les Corts de Madrid.

Bibliografia:

Viciano, Pau. *El Regne Perdut*. Afers, 2005.

Saz, Ismael; Archilés, Ferran. *La nación de los españoles: Discursos y prácticas del nacionalismo español en la época contemporània*. PUV, 2012.

Mira, Eduard. *De impura natione: el valencianisme, un joc de poder* Eliseu Climent Editor, 1986.

Albinyana, Josep Lluís. *Transició al País Valencià*. Congrés Pensar València. Primera Edició. València: Bloc d'Estudiants Agermanats, febrer de 2013.

Cucó, Alfons. *El roig i el blau: la Transició democràtica valenciana*. València: Tàndem, 2002.

Cucó, Alfons. *El valencianisme polític, 1874-1936*, Catarroja, Ed. Afers SL., 1999.

Soler, Llorenç. *Del Roig al Blau. La Transició valenciana* [Vídeo]. València: Universitat de València, 2004.